

Nieuwe kansen voor molenaars

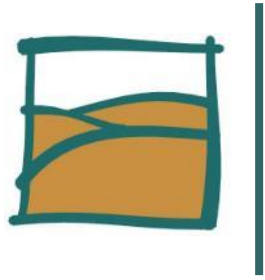
Een dynamische toekomst voor een eeuwenoud ambacht

Chantal Bisschop
Centrum Agrarische Geschiedenis
Leuven, 16 januari 2017

Inhoudsopgave

- Molen(aars)erfgoed
- Hoe zorgen voor molenaarserfgoed?
- Nieuwe kansen voor molenaars

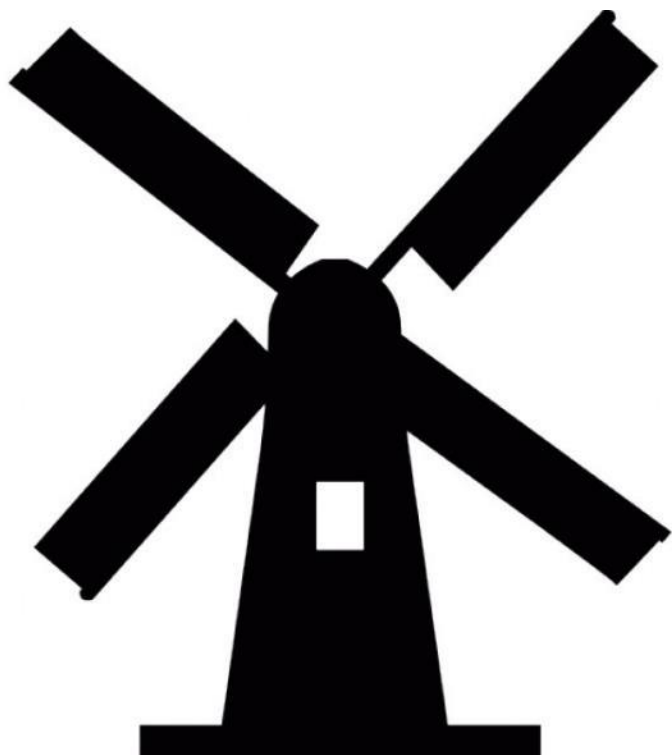
Molenerfgoed

Erfgoed?

Molen(aars)erfgoed

werken

kennis

maken

passie

herstellen

doorgeven

vertellen

koesteren

leren

malen

onderhouden

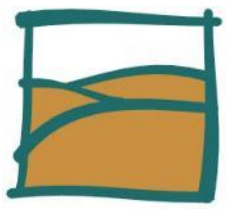
molenaarsambacht

Immaterieel cultureel erfgoed

= gewoontes, gebruiken, kennis en praktijken van vroeger die mensen nu levend willen houden en willen doorgeven aan volgende generaties.

1. De praktijken, voorstellingen, uitdrukkingen, kennis, vaardigheden
 2. met inbegrip van de bijhorende instrumenten, artefacten en culturele ruimtes
 3. die gemeenschappen, groepen en, in sommige gevallen, individuen
 4. erkennen als deel van hun cultureel erfgoed.
 5. Dit immaterieel cultureel erfgoed, dat van generatie op generatie wordt overgeleverd,
 6. wordt voortdurend opnieuw gecreëerd door gemeenschappen en groepen in reactie op hun omgeving, hun interactie met de natuur en hun geschiedenis
 7. en geeft hun een gevoel van identiteit en continuïteit.
- Niet-tastbaar
 - Gemeenschap!
 - Over generaties heen: doorgeven
 - Dynamisch
 - Deel van identiteit, cultuur

UNESCO conventie voor het Werelderfgoed (1972)

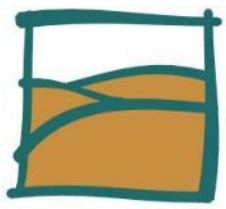
United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

World
Heritage
Convention

→ uniek materieel erfgoed
met uitzonderlijk hoge
waarde

UNESCO conventie voor het Immaterieel Erfgoed (2003)

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Intangible
Cultural
Heritage

→ levende cultuur van
gewone mensen

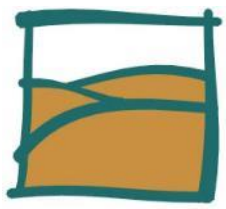

Misverstanden over immaterieel erfgoed

Immaterieel erfgoed ...

- ... 'is typisch iets voor oude mensen'
- ... 'is saai: het gaat over vroeger'
- ... 'moet typisch Vlaams zijn'
- ... 'is hetzelfde als Unesco Werelderfgoed'
- ... 'zijn de verhalen achter de museumobjecten'

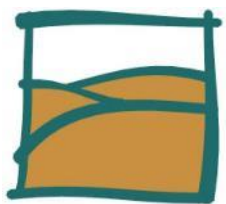
Hoe zorgen voor immaterieel erfgoed?

Hoe draag je zorg voor iets wat niet tastbaar is en leeft?

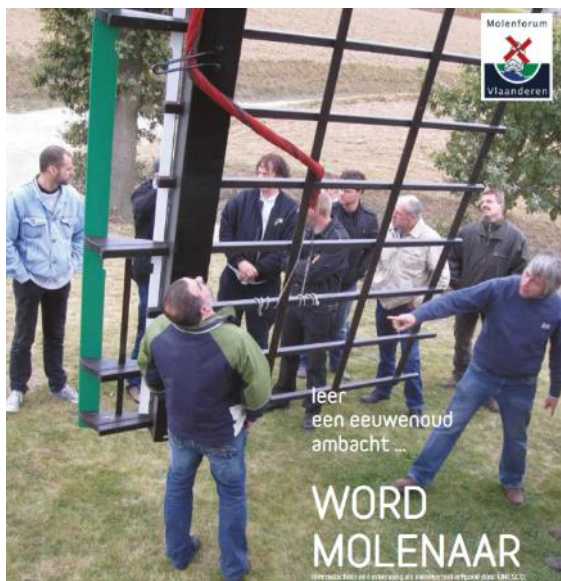

Niet ...

- bevroren
- folkloriseren
- commercialiseren

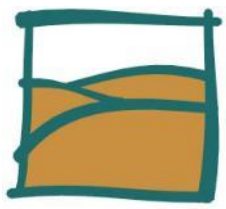
Erfgoedzorg is BORGEN

= to safeguard
= zorgen dat dit erfgoed
blijft verder bestaan

= doorgeven
= toekomst geven
= actie ondernemen
= openstaan voor vernieuwing

Molenaarsambacht toekomst geven

Verleden

Economische en
maatschappelijke
functie vroeger

toekomst

Rijke traditie, expertise,
kennis, passie ...

Zoeken naar nieuwe
aansluiting met
hedendaagse
maatschappij

Toekomst geven? 5 soorten acties

1. In kaart brengen
2. Onderzoeken
3. Bekendmaken
4. Actief doorgeven
5. Herlanceren

Borgingsmaatregelen

1. Identificatie & documentatie

- Benoemen en beschrijven
- Documenteren = documentatie verzamelen & audiovisueel documenteren

Molenecho's | Belgisch Molenbestand

Vind de nog bestaande molens in het Belgisch Molenbestand snel op

trefwoord:		toon
of plaats:		toon
of provincie:	--- ▼	toon
of type:	--- ▼	toon

 [Geavanceerd zoeken naar bestaande molens in België](#)

Het Belgisch Molenbestand maakt deel uit van [De Molendatabase](#)

Kwieke Molens

Erfgoedcel Denderland • 6 video's • 2 weergaven • 2 dagen geleden geüpdatet

In regio Denderland en Herzele vind je nog vele oude maalvaardige water- en windmolens die je kan bezoeken. Molens speelden een belangrijke rol in het leven van de mensen die vroeger leefden. Aangezien we het waardevol vinden om deze te bewaren be... meer

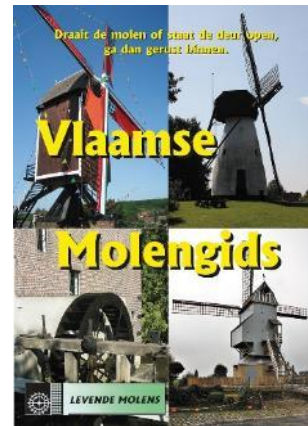
1 Kwieke Molens. Water en wind in Denderland en Herzele.
door Erfgoedcel Denderland

2 Molen te Rullegem in Herzele
door Erfgoedcel Denderland

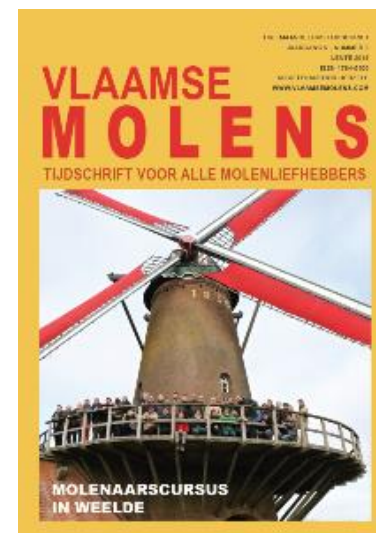
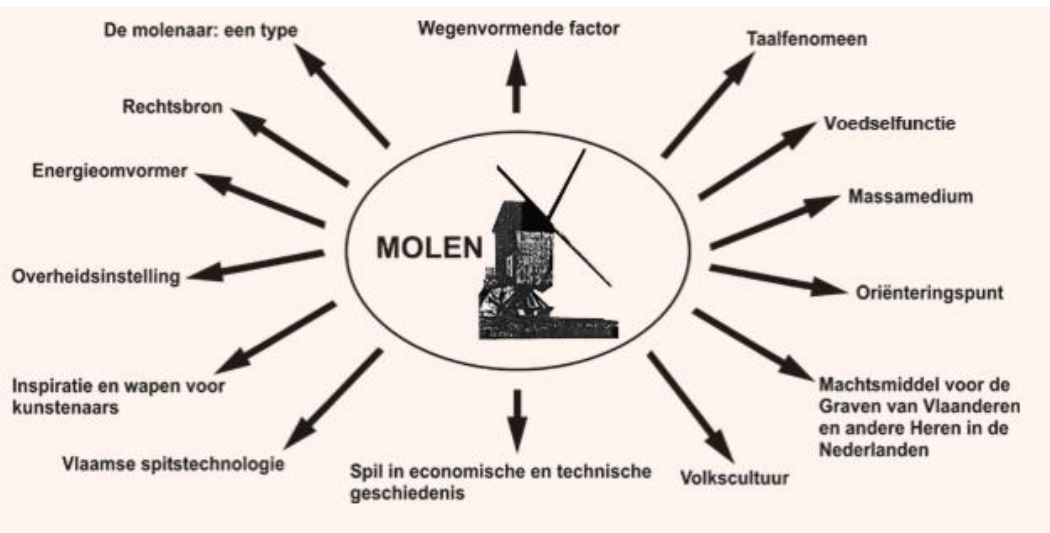
3 Wildermolen te Appelterre-Eichem (Ninove)
door Erfgoedcel Denderland

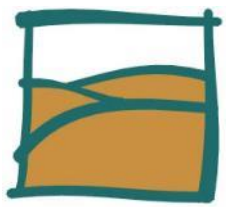

2. Onderzoeken

- Historisch onderzoek
- Richting toekomst: om ICE levend te houden en toekomst te geven

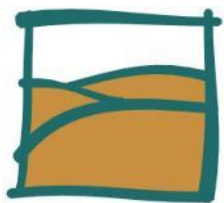

3. Communicatie en sensibilisering

- Respect verzekeren
- Belang in de kijker zetten
- Waardering verhogen
- Sensibilisering en educatie voor jongeren

MET DE KLAS NAAR DE MOLEN

Malende molens

Vlaanderen mooiste landschap door de ogen van de molenaar

Bezoek 5 dynamische molens in de Vlaamse Ardennen

BOEMBEMOLEN (Brakel)

KLEPMOLEN (Oosterzele)

BUYSEMOLEN (Herzele)

ZWALMMOLEN (Zwalm)

HUISEKOUTERMOLEN (Zingem)

zondag 29 mei 2016

molendag

www.waterenwind.be

Bever

fietstocht
vertrek: sporthal
25km

wandeling
vertrek: sporthal
8km

inventaris
trouw je oude foto's
mee & vertel

inventaris
in molen Rigaux
10u tot 18u

inventaris
in de Heetveldmolen
10u tot 18u

inventaris
in het D-kooster
10u tot 18u

Galmaarden

fietstocht
vertrek: Baljuwhuis
25km

wandeling
vertrek: Heetveldmolen
8km

lezingen (Jan Delcours)
locatie: Heetveldmolen
Molens in het Pajottenland
om 10u (45) en om 14u

inventaris
in de Heetveldmolen
10u tot 18u

inventaris
in het D-kooster
10u tot 18u

inventaris
in het D-kooster
10u tot 18u

Herne

fietstocht - vertrek
Dominicaansekooster
25km

lezingen (John Verpaalen)
locatie: D-Mooster
Molens in WOI en WOII
om 12u (45) en om 18u

lezingen (John Verpaalen)
locatie: D-Mooster
Molens in WOI en WOII
om 12u (45) en om 18u

inventaris
in het D-kooster
10u tot 18u

inventaris
in het D-kooster
10u tot 18u

inventaris
in het D-kooster
10u tot 18u

een samenwerking tussen:

vzw de Heetveldmolens

erfgoed Bever

WATER EN WIND, DE MOLEN VERBINDT

FIETSEN LANGS WIND- EN WATERMOLEN IN ZUID-PAJOTTENLAND

Oortwaren het bedrijvige gebouwen die het uitzicht van onze dorpen bepalen, maar vandaag zijn ze haast vergeten: onze molens. Maar als je goed zoekt, vind je ze nog overal terug. Ga zelf met de fiets op ontdekkingstocht in Bever, Galmaarden en Herne langs de molenroute. Vertrek: Marktplaats van Galmaarden.

FIETSKAART

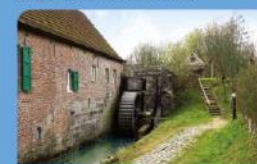
- 1 Heetveldmolen: Munkbaan 1, Tolkenbeek
- 2 Fietermolen: Fietserkouter 43, Tolkenbeek
- 3 Wielandmolen: Vollezelestraat 32, Tolkenbeek
- 4 Schieboomkolen: Hollestraat 2, Tolkenbeek
- 5 Boesmolen: Boesmolenstraat 11, Herne
- 6 Walrudsmolen: Rensdries 1, Herne

- 7 Botermolen: Lindestraat 6, Herne (honderdwiel in een boerderij)
- 8 Smiersmarkmolens: Geraardsbergsesteenweg 41, Sint-Peters-Kapelle
- 9 Molen van de Plaats (Brouwerij Rigaux): Plaats 9, Bever
- 10 Molen Derutte (Molen van Bloemendaal): Turghet, Bever
- 11 Driscartmolen: Watermolenstraat 18, Galmaarden

ACTIEVE MOLENEN IN DE STREEK

Wij zijn een molen eens echt beleven? In onze streek vind je nog een paar echt werkende molens.

PEDEMOLEN

- Wist je dat deze oude watermolen zelfs op de schildevan van Brussel staat? De molen kreeg al een opschrapping en nu is ook de herenging van de heren.
- Op 10 november tot maart elke tweede zondag van de maand.
- Tijdens deze maanden, gewoonlijk van 14u - 17u, geven de molenaars gratis muusdemonstraties.
- www.levende.be
- Lindestraat 6, Schepdaal

HERISEMMOLEN

- Een groot deel van de molens is nu in handen van de Provincie Vlaanderen. Het wordt van papier, waterkracht en stoom.
- Het museum is dagelijks geopend tot 17u. De molens zijn gratis te bezoeken.
- www.levende.be
- www.levende.be

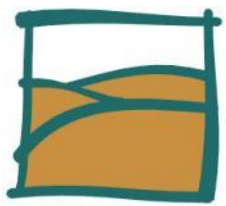
HEETVELDMOLEN

- In deze oude watermolen wordt nog regelmatig graan gemalen.
- Open op Open Monumentendagen en molendagen.
- www.levende.be
- Munkbaan 1, Tolkenbeek

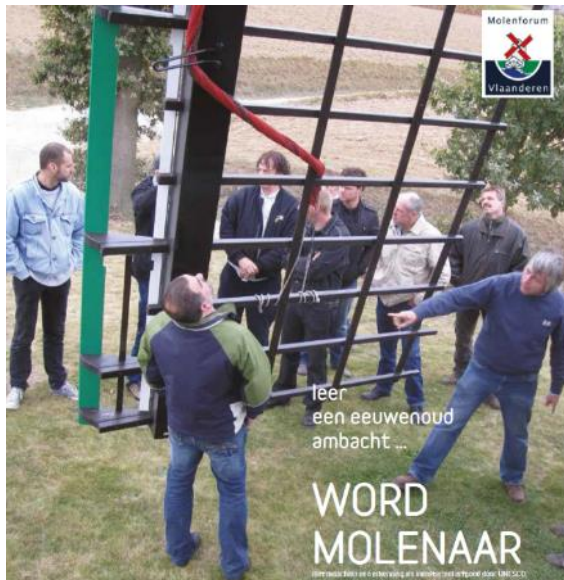
HERTBOOMMOLEN

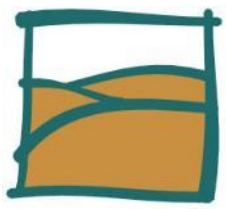
- Ook wel 'fagische molen' genoemd.
- Alca tocht het meest gekend als de Zeppesmolen.
- Open elke 2e zondag van de maand tussen 14u en 17u.
- Windmolenstraat 20, Oude-Lieve-Vrouw-Lombeek

4. Overdracht

5. Herlanceren

- Niet zomaar folklore of nostalgie
- Niet heropwekken van 'uitgestorven' elementen
- Wel ondersteunen en versterken van ICE-praktijken die ernstig bedreigd zijn, nieuwe toepassingen

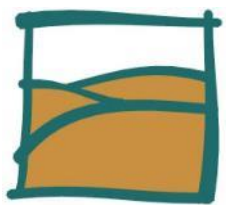

Toekomst geven?

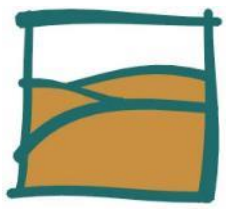
- = ademruimte geven
- = vooruit kijken
- = niet stilstaan
- = mee met de tijd gaan
- = nieuwe kansen grijpen

Jullie zijn goed bezig !

Nieuwe kansen voor molenaars

Duurzame ontwikkeling

- 3 pijlers:
- Sociaal
 - Ecologisch
 - Economisch

Cultuur en culturele diversiteit

Immaterieel erfgoed

Nieuwe kansen voor molenaars

Duurzame voeding & korte keten

Recht van bij de boer, boerenmarkten,
zelfplukboerderijen ...

Samen online kopen
rechtstreeks bij boeren van de streek.

Korte keten

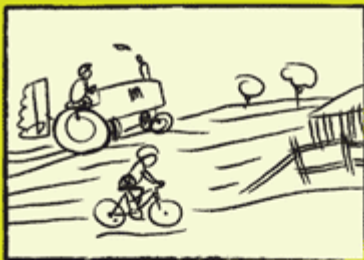
Molen en molenaar als cruciale spil in korte, lokale voedselketen -> zichtbaar maken!

- Van graan tot brood
- Van akker tot bakker

Bewust produceren en consumeren

- Sociaal & lokaal
- Ecologisch
- In markt gedomineerd door industriële productie

Boeren in Haspengouw
zaaien het graan.

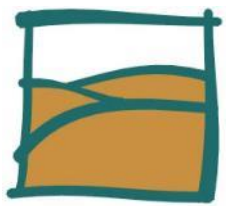

In de winter blijft een strook graan
op de akker. Fijn voor de akker-
vogels en andere dieren!

Ambachtelijke bakkers bakken
het lekkere b. akkerbrood. Fiets jij
naar de bakker vandaag?

Herontdekken van verleden als sleutel tot vernieuwing

BEVER / GALMAARDEN / REGIO - Bruegelbrood, Molens en Landschap
leert 'Bakken met Zuurdesem' aan - © Deschuyffeleer

het mot

Museum

Beleven

Praktische info

Wie zijn wij?

+32 2 270 81 11

info@mot.be

Bakoven Tommenmolen gered

Dit voorjaar werd de bakoven heropgebouwd. Nu kan er weer in gebakken worden

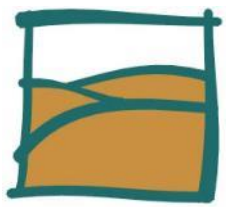
Leemoven in 'Het goeie Leven' op Eén

Eerlijke, lokale producten, bakken
met zuurdesem, zelf brood
bakken in houtgestookte bakoven,
terug naar wortels van voeding ...

= hip

De Superette, Gent © Johan Martens

Culinaire ambachten

Diversiteit

- Oude graansoorten herontdekken -> biodiversiteit
- Aan smaken <-> geglobaliseerde 'eenheidsbrood'
- Sociaal
 - Molen in het dorp als 'ontmoetingsplek'
 - Boeren – molenaars – (thuis)bakkers – tuiniers – verenigingen – organisaties – gidsen – heemkringen – musea – scholen – nieuwe Vlamingen ...
- Sta open voor kansen en juich diversiteit in al zijn verschillende aspecten toe

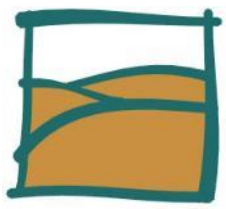

Nieuwe kansen voor molenaars

- Toerisme
- Educatie
- Klimaatverandering: kennis natuur en energiebeheer!
 - Inspiratie voor innovators om ideeën te ontwikkelen voor een duurzame manier van opwekken van energie met behulp van water en wind
- Samenwerken, netwerken, uitwisselen en doorgeven van kennis en praktijken!
 - heden & verleden
 - boeren & bakkers
- Verbinden van
 - materieel & immaterieel erfgoed
 - ouderen & jongeren
 - onderzoek & educatie

...

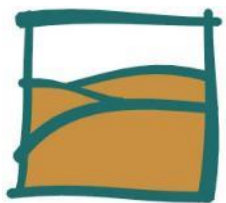

Uitsmijter: immaterieel erfgoedbeleid als kans

Nederland draagt het ambacht van de molenaar voor bij UNESCO

- Representatieve lijst van immaterieel cultureel erfgoed van de mensheid
- Beslissing Unesco: eind 2017
<http://www.unesco.org/culture/ich/en/files-2017-under-process-00859>
- Duurzame ontwikkeling
- Internationale kennis- en praktijkuitwisseling

Immaterieel erfgoedbeleid in Vlaanderen

IMMATERIEEL
CULTUREEL
ERFGOED

[Contact](#) [Pers](#) [Faq](#) [Sitemap](#) [Colofon](#)

[ACTUEEL](#) [PRAKTIJK](#) [IMMATERIEEL ERFGOED?](#) [DOE MEE](#) [#IKSCHRIJFGESCHIEDENIS](#)

Zoek:

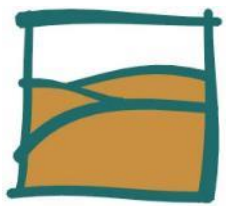

● ○ ○ ○ ○

IMMATERIEEL
CULTUREEL
ERFGOED

www.immaterieelerfgoed.be

www.immaterieelerfgoed.be

Stap 1. je laat je ICE zien #ikschrijfgeschiedenis

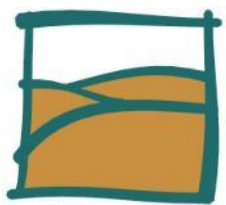
#IKSCHRIJFGESCHIEDENIS

Frietjes halen in een frietkot. Supporteren voor wielrenners. Of trommelend door straten marcheren. Een mop vertellen in je eigen dialect. Of een hippe muts breien, zoals je oma deed. Hoe klein het ook lijkt: je schrijft geschiedenis! En daar mag je trots op zijn.

Welke traditie of techniek zet jij verder?

» DOE MEE! Deel hier je foto of filmpje en maak je eigen affiche. «

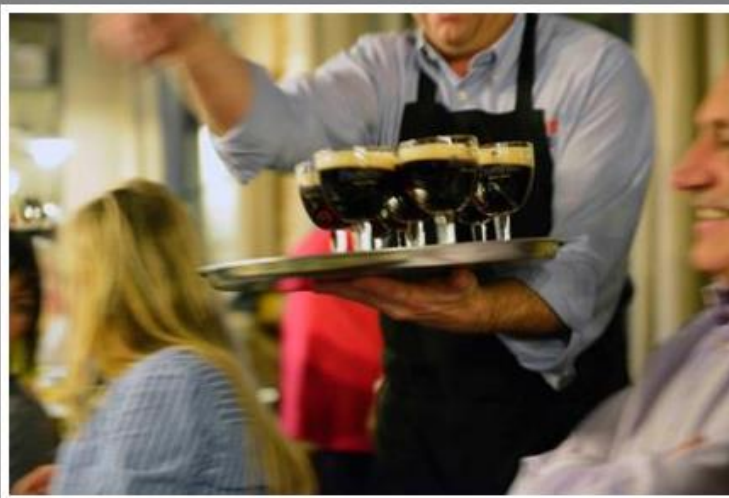

www.immaterieelerfgoed.be

Stap 1. je laat je ICE zien #ikschrijfgeschiedenis

Stap 2. Je geeft uitgebreider info - databank

- Meer uitleg geven
- Acties en ervaringen delen
- Organisatie bekend maken

Belgische biercultuur

Bestanden

[open bestand](#)

[open bestand](#)

[open bestand](#)

Gerelateerde personen/organisaties

[Federatie van Belgische brouwers](#)

[ETWIE - Expertisecentrum voor Technisch, Wetenschappelijk en Industrieel Erfgoed](#)

[LECA](#)

[Centrum Agrarische Geschiedenis \(CAG\)](#)

[HORAL](#)

[Ridderschap van de Roerstok der Brouwers](#)

[Malt&Mout](#)

[Belgian Family Brewers](#)

[Zythos](#)

Gerelateerde borgingsacties (Hoe)

[Belgische biercultuur: identificatie en documentatie](#)

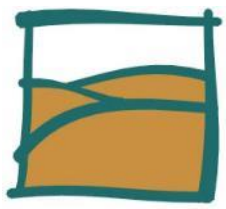
[Belgische biercultuur: communicatie en sensibilisering](#)

[Belgische biercultuur: overdracht](#)

Onderstaande tekst werd in samenspraak met de betrokken erfgoedgemeenschap van brouwers, zythologen e.a. herzien in maart 2016 in het kader van de jaarlijkse rapportering.

Het brouwen van bier in Vlaanderen is niet onder één noemer te vatten. In grote, kleine, micro- of zelfs picobrouwerijen, zijn gepassioneerde brouwers aan de slag met mout, hop, gist en water. Op professionele basis of net in hun vrije tijd steken mannen én (steeds meer) vrouwen hun energie in het brouwen van gekende en minder gekende of speciale bieren. Dagelijks komen er nieuwe bieren bij. Voor elke gelegenheid bestaat er een bier, en anders wordt er wel een nieuw uitgevonden, uiteraard te drinken in het bijhorende glas.

Deze explosie aan artisanale creativiteit en liefde voor het brouwambacht staat in schril contrast met de situatie van enkele decennia geleden. Toen werd de diversiteit van het Belgische bierlandschap sterk bedreigd. In het begin van de twintigste eeuw waren er ongeveer 3.000 brouwerijen, bijna allemaal veeleer kleinschalig. Na twee wereldoorlogen, een economische crisis en de groei van de industriële brouwerijen, was hun aantal tegen 1960 gezakt tot amper een honderdtal. De productie én appreciatie van artisanale bieren stond onder druk. Sinds 1975 en vooral sinds de jaren 1990 kunnen we spreken van een ware heropleving. De biercultuur is vandaag levendiger dan ooit. Dat is te danken aan de creativiteit van de brouwers, de vraag van bewuste consumenten en

www.immaterieelerfgoed.be

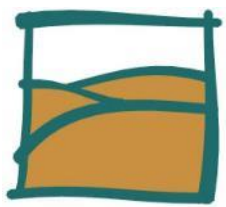
Stap 1. je laat je ICE zien #ikschrijfgeschiedenis

Stap 2. Je geeft uitgebreider info - databank

- Meer uitleg geven
- Acties en ervaringen delen
- Organisatie bekend maken

Stap 3. Inventaris Vlaanderen

- Bewust engagement
- Blijvende erfgoedzorg
- voorbeeldfunctie

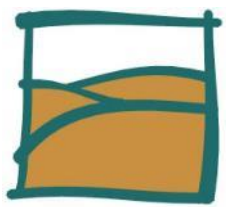

Inventaris Vlaanderen

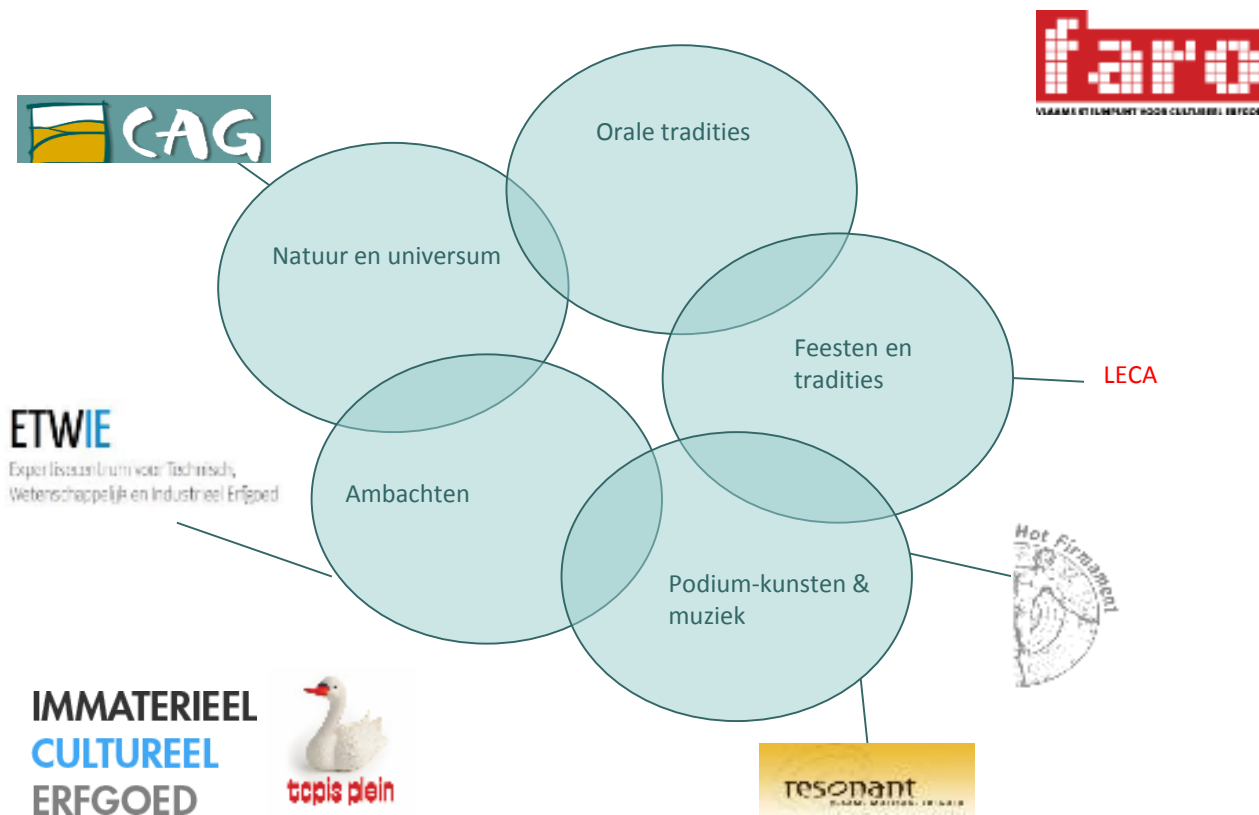
- Engagement voor het erfgoed op langere termijn
- BORGEN = centraal (niet het element op zich)
- Kwaliteit van erfgoedZORG (niet kwaliteit van het erfgoed)
- Voorbeeldfunctie
- 2 indiendata per jaar 15 mei – 15 november
- Jaarlijkse rapportering

- => lang traject

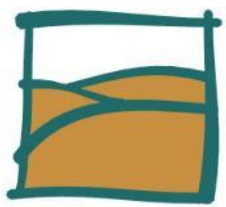

Ondersteuning en begeleiding

- Via netwerk van organisaties

- Maar ERFGOEDGEMEENSCHAP blijft centraal

Algemeen erfgoedzorgtraject

1. Kennismaking
2. In kaart brengen (wie, wat, hoe)
3. Samenbrengen erfgoedgemeenschap
4. Nadenken: SWOT/noden- en behoeftenonderzoek
5. Doen: Erfgoedzorgplan met borgingsmaatregelen
6. Draagvlak aftoetsen
7. Dossier schrijven en aanvraag indienen
8. En dan begint het pas...

Lijsten van immaterieel erfgoed

Plaats op lijst of erkenning ≠ doel op zich
= middel tot borgen

“in inventorying intangible heritage the process of involving communities is more important than the inventory itself”

Tim Curtis
secretaris UNESCO conventie immaterieel erfgoed

Nieuwe kansen voor molenaars

- Duurzame ontwikkeling (sociaal, economisch en ecologisch)
- Bewust produceren en consumeren
- Herontdekken van verleden als sleutel tot vernieuwing
- Diversiteit
- Samenwerken
- Immaterieel erfgoedbeleid
- ...

**Een DYNAMISCHE toekomst
voor EEUWENOLD ambacht**

www.HetVirtueleLand.be

chantal.bisschop@cagnet.be

016/32 35 73

Vlaanderen
verbeelding werkt

KU LEUVEN